

VIRUMAA

RAHVAÜLIKOOI TEATED

VILISTLASKOGU VÄLJAANNE

JAANUAR 1938

XVIII

Ilmub vilistlaskogu juhatajate toimetusel.

RAHVAÜLIKOOI TEATED

S. 381537

Sf. 19036

EA 42235

Rahvaülikooli tähe all.

Kui meie rahvaülikooli algpäevil ühe silmapaistva tolleaegse hariduselu juhiga kõne alla tuli kooli areng, tähendas see: „Rahvaülikool areneb pikkamööda, kuid kindlasti, säänane tähtis haridustegur peabki kasvama aeglaselt, siis saab ta tugev, sest mis ruttu võrsub, ruttu ka hääbub.“ Elu näitab, et sel mehel õigus oli. Seni on meil rükkide areng läinud visalt, kuid samm-sammult edasi. On kasvanud rahvaülikooli õpilaste arv, on kasvanud ka rahva ülikooli poolehoidjate arv.

Selleks pakub kõige paremat tõendust möödunud suvi ja sügis. Võib julgesti öelda, et kogu meie vabaharidustöö liikus siin teatavas mõttes rahvaülikooli tähe all. Liikumise algataja oli E. Haridusliit. 19. juunil korraldas ta Virumaa Rahvaülikooli ruumes rahvaülikooli tegelaste päeva, millest osa võtsid: 1) rahvaülikoolide juhatajad ja õppejõud, 2) rahvaülikooli seltside esindajad, 3) Haridusministeeriumi esindajad, 4) kõigi nende organisatsioonide esindajad, kelle ülesandeks on ka rahvaülikooli mõtte propageerimine. Koosolekul käsitleti rahvaülikoolide õppe- ja kasvatustöö korraldamisküsimusi, rahvaülikoolide võrgu kava ja tutvuti haridusministeeriumi poolt valmistatud rahvaülikoolide seaduse eelnõuga, milles tehti mõningaid muudatusi ja täiendusi.

14.—16. aug. s. a. toimus meie kooli ruumes kutseliste vabaharidustegelaste kokkutulek, kus jälle tugevasti alla kriipsutati rahvaülikooli tähtsust vabaharidustöös.

Kuid suurim aksioon rahvaülikooli-mõtte propageerimiseks toimus oktoobrikuus, mil üle kogu riigi korraldati rahvaülikooli-päevi. Päevade organiseerimiseks kutsuti kokku E. Haridusliidu Rahvaülikoolide Toimkonna poolt nende keskorganisatsioonide esindajad, millised huvitatud võiksid olla rahvaülikoolist. Sääraseid organisatsioone leidis 17 (Haridusliit, E. Naisliit, Maanaiste Keskselt, ÜENÜ õpetajate Liit, Kaitseliit jne.). Esindajatest moodustatud komitee, töötas välja rahvaülikooli-päevade kava, andis välja broshüüri „Rahvaülikool meil ja mujal“, mida trükiti 3500 eksemplaris ja Haridusliidu esimehe ning peasekretäri kaudu esitas Haridusministeeriumile märgukirja 17 keskorganisatsiooni nimel.

Märgukirjas toonitatakse rahvaülikoolide suurt tähtsust teadlikkude ja agarate tegelaste ettevalmistusel mitmesugustel seltskondliku tegevuse aladel, palutakse sellepärast olemasolevate rahvaülikoolide majanduslikku alust kindlustada, et nad võiksid oma viljakat tegevust takistamata jätkata, maksma panna rahvaülikoolide seadus, mille põhjal avaneks võimalus uute rahvaülikoolide asutamiseks.

Haridusminister on osutanud rahvaülikoolide küsimusele sooja poolehoidu ja lubanud kaasa aidata rahvaülikoolide olukorra parandamisele.

Rahvaülikooli-päevi korraldati ja rahvaülikooli küsimusest kõneldi umbes 60-es kohas üle kogu riigi. Eriti rõõmustav on see, et paljudes kohtades just meie vilistlased nende päevade algatajad ja korraldajad olid, näit. Laekveres, Viru-Nigulas, arvatavasti ka Kõnnus, Ares, Koongas, Kirnas, Järva-Madises jne. Laekvere tegelased oskasid rahvaülikooli-päevast isegi ainelist tulu hankida, mille nad tänuväärse viisil vilistlaskogule annetasid (Kogusummas Kr. 12.50).

Õige tõsiseks raskuseks rahvaülikooli-päevade korraldamisel osutus kõnelejate küsimus, sest asjatundjaid sel alal on meil õige vähe, sellepärast olid vastavad E. Haridusliidu lektorid alati „lennus“. Lõi kaasa ka Virumaa Rahvaülikool: koolijuhataja käis kõnelemas Petseris, Valgas, Amblas ja Viru-Nigulas, õpet. A. Mägi Laekveres, peale selle korraldati oma ruumes rahvaülikooliõhtu. Kokkuvõttes võib propaganda-aktsiooni täiesti kordaläinuks lugeda.

Igatahes suur samm edasi, kuid kas võib seda lugeda juba küllaldaseks? Kaugeltki mitte, ka siis mitte, kui rahvaülikoolide seadus viiakse ellu.

Ei ühegi välise propaganda ega korraldusega (kuigi need palju kaasa aitavad) jõua rahvaülikoolimõtte lõpuliku võidule, sest siin maksab rohkem kui mujal sõna: Kirjataht suretab, vaim teeb elavaks. Rahvaülikooli vaim on see, mis levima peab laialistes rahvahulkades, siis on rahvaülikooli edu kindlustatud. See vaim ütleb: **Armasta elu, mis pühendatud tööle kodumaa heaks.** See on ainuke õige tee, mis viib rahvaülikooli-mõtte võidule.

Püsiv töö meie iseolemise tagajana.

(Kirjutises esitatud mõtted tulevad arutusele vilistlaskogu koosolekul 6. II. 38.)

Käesolevas kirjutuses tahaksin lähemalt peatuda küsimuse juures, milline meil ei ole veel laiemas avalikkuses käsitust leidnud, mida ta vääriks. See on meie rahva, eriti maa rahva üldine majanduslik tase meie vaimse kui ka majandusliku kultuuri seisukohalt vaadates, samuti asiolud, mis võiksid kas kiirendavalt ehk pidurdavalt mõjuda sellele üldarenemisele.

Meil on küllalt kõneldud meie kultuuri madalast tasemest, võrrelduna seda meie naabritega Põhjamaa riikides. Isegi avalik riigivõim on leidnud maa kultuurse välisilme tõstmise nii

Tuleandjale.
(juubeliks 1935a.)

1. Tamm sinu taga latva taevasse pääd eestlane

2. Kõik südames mee, pikat rasest kodu kullast

1. päikesee poole, käe duhõik tult aegakel

2. tugevaks luues. Meid võitjaks võimelt viib põljamaid

1. kõik võitluses tammuvad noored.

2. vaid töövira kalhist ruues.

3. Kuni kuldab päike kodumaad,
Rahvaülikool juhiv me rändu
Tuld kandkem ta lapsed julgemad,
Sihti suurt rahva tammise rindu!

Vil. L. Kaber.

esmajärgulise, et selle arenemiskäigu kiirustamiseks ametlik aktsioon on ellukutsutud. Eeldades, et rahval nende ürituste läbiviimiseks jätkub tahet ja teadmist, põrkame aga sageli ühe takistuse vastu ja see on — aineiline, majanduslik olukord, mis ei luba kõiki kavasid läbiviia täies ulatuses, olgu otseselt ainelise puuduse näol ehk kaudselt tööjõu puudusel. Ja siin kerkib esile vana tõde: iga vaimegi kultuur nõuab tugevat majandusalus põhja. Kultuur on võrreldav kultuurtaimega, mis ei edene kivisel maal ohakate sees, vaid nõuab hääd haritud pinda ja tugevat väetust, et ta kasvada ja vilja kanda võib. Sellelt seisukohalt tuleb ka meil lähtuda käesoleva küsimuse arutamisel. Kui ma siin esile tõstaksin majanduslist jõukust ja üldist elatistaseme kõrgust, siis mitte seks, et propageerida mammona kultust ja summade kogumist pangaarvete raamatutesse, vaid me peame teadma, et majandusline jõukus on esimeseks eelduseks üldisele kultuuri-tsiivilisatsiooni kõrgastmele.

Kuna meie riigi ja rahva kandvamaks alaks on põllumajandus, siis esijoones vajab tähelepanu meie maaelanikkond, see kiht, kust tuleb ka suurim protsent RÜK õpilasi. Vaadeldes üldarenemist ja olukorda seal, tuleb meele ütetus põllumehest: ta tegevat küll tööd, kuid ei armastavat seda mitte! Nii absurd kui see ka näib, on sel siiski oma tõepõhi. Pikk aeg, mil meie põllumees oma jõu pidi rakendama võorastele põldudele, kasvatas talle selle võltsi vaate töö üle, mida meie rahva seas praegugi esineb. Tööd küll tehakse, kuid siiski ülimaks püüdeks peetakse olukorda, mil saaks „orjusest“ jäädavalt vabaneda! Kes on lugenud Kitzbergi mälestusi, see mäletab sealt, milliste töösangaritena esinesid seal Mulgimaa mehed mõni inimpõlv tagasi. Oma tööd tehti peale talu töö, töötati isegi öösel tulevalgusel põldudel, mitte 8-tunnilise tööpäeva põhimõttele, vaid enam 18-tunni ulatuses. Arusaadav, et see töö pidi vilja kandma. Need töömehed said oma maalapi omanikeks ja nende pojad jätkasid veel nende tööd. Ent ilmnis nähe: kui vanadisad olid veel töömehed, isad veel neilt õppisid sama indu, kuid suurenev jõukus mõjutas nende mõtlemisvaadet vales suunas. Juba omi poegadele kasvatasid nad sisse vaate, et neil enam vaja pole endid tööga tappa, seks on sulased! Hakkasidki siis pojad endid paremaks pidama teistest, unustades. et vaid töö oli see, mis tõstis nende isad üldisest kehusest kõrgemale. Lõppes jõukuse põhjendaja, töö; lõppes ka jõukus. Ja nii näemegi, et omaaegne ärkamisaegse Eesti „süda“, Lõuna-Eesti, on ära langemas sest esikohast, mis tal oli veel mõnikümmend aastat tagasi ja Kesk- ja Põhja-Eesti üksikud osad on haaramas initsiitvi enda kätte. See langus omaaegsete suuruste seas on tulnud just sest, et unustati, et miski muu, kui vaid järjekindel töö, pidev tegevus tõstis nende esivanemad kõrgemale teistest, kel seks tööks ei olnud võimalusi ehk indu. Järjest suurenev kultuuritase seab aga uusi nõudeid elule üles. Et sellega ühes sammuda, peab jätkuvalt pidev töö kestma, töö ühest sugupõlvest teise, isalt pojale ja ikka edasi. Kui meil on olemas vanasõna, mis väärkäsitust on leidnud, siis on see et ükski puu ei kasva taevasse. Öeldakse nii sageli oma lohutuseks, kui majanduslik jõukus ühes talundis vankuma lööb, nii öeldakse nen-

de kohtagi, kes ennastalgavalt rühivad edasi töötades, et luua edaspidiseks paremaid tingimusi. Ja ometi on see „taevas“, mida meil sel puhul mõeldakse, võrreldes teiste kõrgemaltarenenud kultuurmaadega veel nii madal, et ei maksa sest veel rääkidagi. Teatav majanduslik hääolu, mida meil peetakse juba liigseks põllumehe majas, on seal nii igapäevselt harilik, et seda võetakse kui endastmõistetavat. Meil öeldakse tihti veel päris arukamate inimeste poolt: miks nii rühmata, egas kaht puusärki keegi endale ümber saa. Parema tömmakema hinge tagasi. Tõsi — liialdustest tuleb hoiduda ja mõttetu ongi töötada 18 tundi käsitsi põllul, kui on teatav majanduslik jõukus saavutatud. Kuid see on omaette probleem, mille teinepool vastab: sellisel juhul võidakse juba investeerida suuremad summad põllumajanduse mehaniseerimiseks, et saavutada sama töönormi kiiremalt ja kergemalt ja siis juba saavutatud vaba aeg kasutada muuks otstarbeks. Me teame, et meie noored sellepärast sageli hülgavad maa, et seal tööpäev on nii pikk ja vähematki vaba aega üle ei jää oma „vaimsele inimesele“. Kui me kuuleme, et teistes mais isegi kiiremal tööperioodil põllumehe tööpäev palju üle 10 tunni ei tõuse, on see saavutatud just põllumajanduse põhjaliku mehaniseerimisega. Kahjuks on meil isegi mõnelpool „kõrgemais ringides“, kus peaks valitsema arusaamine asja tõelisest seisukorrast, levitatud seda väärnähet, et vaid suurmajapidamistes on õigustatud mehaniseering omis käitised, kuna väikepõllumehed - normaaltalundid peavad hoiduma sellest mittetasuvuse põhimõttel. Ja seda kõneldakse samal ajal, kui tüübilisemas väikepõllupidajate riigis Taanis kolmandik taludest, välja arvatud väikestel maalappidel asuvad husmandid, omavad näit. isesiduvad viljalõikumasinad, millede abil raskeim ja aeganõudvaim töö muudetakse kiirelt ja kergelt tehtavaks. Meie üldist majanduslist taset silmaspidades ei saa keegi öelda, et peaksime paugu pealt teiste jälgedesse astuma, kel vast olud hoopis iselaadsed meie omadest on, kuid siiski — järjest kasvavate majandusliste võimaluste piiris masintööjõu rakendamine meie majapidamistesse on esimene samm teel, mis vabastab meid neist ülejõu käivaist raskusist, millega meie põllumajandust on iseloomustatud. Kuid mis tähtsam, see annab meile vaba aega, mida korrapäraselt tarvitades võime ka meie, maaelanikud, tunda end inimestena, kel aega ka muiks üritusiks, kelle elu ei ole vaid ainus „orjus“ hommikuhämarast hilisööni.

Lähtudes sellest seisukohalt, tuleks meil kõigil, eriti aga RÜK perel kui teadlikumal osal meie maa rahvaperest, tõsisemalt esile tõsta töö põhimõtet, eriti aga sel kujul, millisena ta suudab suurima korda saata — see on, jätkuvalt põlvest põlve, suguvõsa ühelt liinilt teisele. Ei ole loomulik, et paar põlve seavad kodutalu korda seks, et kolmas end vaevaga saanud lahendamais tingimuses hakkaks härrana tundma, kes alandavaks peab ise tegelik juhtija ja töötaja talus olla. Sarnane isik loovutab varem ehk hiljem esiisade kätte võidetud positsiooni ja tema järglased peavad uuesti vaevaga peale hakkama. Kui aga vanemad suudavad lastele sisendada töö mõtte ja tähtsuse, mitte kui ori tööle vaadates, vaid kui isik, kes näeb, et töö on ainus edu tegur kogu ilma arenemises, tööd teha seks, et selle

viljast end tunda kultuurinimesena, nende hüvede kasutajana, mida edenev elu talle pakub, siis jääb püsima ka võidetud positsioon, ega lähe eelmiste aegade vältel tehtud pingutused hukka.

Kui suudetakse tööd mehaniseerides sama hulk või rohkemgi kätte saada kergema vaevaga senisest, siis on väidetud aeg ja säilitatakse kindel põhi ja alus, millele ehitatakse tulevaste põlvedegi heaolu. Ent me peame oskama kasutada nii aega kui ka kapitali, kasutada õieti. Kui peremees hää saagi-aasta sissetulekuga ostab mootorsõiduki, et end inimesena tunda, nagu ta ise ütleb, sellal kui ta kogu põllumajanduslik „masinapark“ koosneb adrast ja äkkest, peremees aga samal ajal 18 tundi päevas rühmab käsitsi heina niita, kuigi kulutatud rahaga oleks saanud ammugi osta niidumasin, mille omamisel ta oleks saanud end hoopis enam kultuurinimesena tunda, vähendades oma ja pere tööpäeva ja vaeva, siis on see väärkäsitlus tsivilisatsiooni saavutustest.

Kui keegi eestlane kord Taanis käies etteteatamata läks suuremasse seakasvatusse, leidis ta peremehe kättpidi seamolist segamas sööta. Hiljem tutvunedes talu majandusliku järjega ja kuuldes, et peremehel isiklik auto ja pangas arve kroonidest kuue numbriga kirjutatav arve näol, avaldas eestlane imestust, et peremees isiklikult veel tööd teeb. Peremees vastas: kõik see jõukus on tulnud tööst — minu esivanemad on siin nelja põlve jooksul liivakünkale selle talu jõukuse rajanud. Mul pole mingit õigust nende töövaevast profiiti lüüa — ja kuigi mu varanduslik seis lubaski mul tööst hoopis eemale jääda, siiski töötan ma. Sest niikaua kui elu edeneb ja uusi nõudeid üles seab, ei ole talumehel kunagi jõukust liiga, et ta võiks edennemises seisatada. Ma kergendan ja lühendan oma tööpäeva, tarvitades masinaid, kuid põhimõtte ja töö on olnud enne mind siin talus ja jääb ka peale mind siia.

Need on sõnad, mis väärleksid tähelepanu ka meil. Et töö vaid siis oma täieliku väärtuse suudab esile tuua, kui seda tehakse pidevalt.

On arusaadav, et meil on puudunud need edenemisvõimalused, mis on olnud meie naabreil, kes ise on võinud oma elu juhtida. Ent seda kindlamalt on tarvilik, et me peatselt jõuaksime äratundmisele, millist teed meilgi tuleb käia.

See vähene lugupidamine, mida meil omistatakse traditsioonidele ja samuti ka esiisade saavutustele, on suuresti kurvaks päranduseks neilt aegadelt, kus meie rahvas töötas võõraste kasuks ja hüvanguks. Nüüd aga vabamate aegade ja võimaluste tulles peame ülesaama sellest väärnähtest, peame oskama vaadata üle kitsapiiriliste kaukahuvide, peame omama meelt seks, et võiksime oma tööd rajada nii, et selle vili jätkuvalt tuleks meie eneste hääks, kas otseselt endile ehk järgnevaile põlvedele.

Mina ei ole tahtnud ses kirjutises mingit hoosiannat laulda kivinenud eesõigustele ehk neile, kes on saavutanud oma seisukoha kas vaimsel ehk majanduslisel alal tänu eelkäijate saavutustele ja nüüd kõiki teisi halvustavalt vaatavad. Otse vastuoksa, selge peaks olema et selline mõtteviis viiks meie kõige

meie saavutuste päritolu unustamisele ja sellega seoses ka nende saavutuste kaotamisele. Igaüks meist peaks aga just omandama mõtteviisi sellele, et iga meie rahva liige, eriti aga RÜK pere kui teadlikum osa maa elanikkonnast, peaks oma sihid ja tõekspidamised sellele suunama, et võita kätte nii üksikisiku kui ka kogu rahva seisukohalt vaadates tõelise kultuurse ja tsiviliseeritud inimese platvorm. Ja kui meil see on saavutatud, oleme põhjaneva kindlustuse oma rahvusliku ja riikliku iseseisvuse säilitamiseks endile kätte võitnud.

I n c o g n i t o.

Meie rahvaülikoolide päevaküsimusi.

Hiljuti keskustelin Virumaa Rahvaülikooli lähedal elutseva talumehega. Rääkisime rahvaülikoolist. Jutunaaber tähendas siis muuseas, et tema küll aru ei saa, miks need noored tulevad rahvaülikooli! Kuue kuuga ei omandata ju haridust ega jõua õppida ametit! Parem oleks, kui rahvaülikool muudetak스 ümber puht kutsekooliks.

Mõni päev pärast seda vil. R. rääkis järgmist: „Ühes sõjaväe õppeasutuses olles anti meile kirjatöö-test Eesti haridusolude kohta. Omas kiritöös kriipsutasin eriti alla rahvaülikooli osatähtsust meie maakultuuri edasiviimisel. Hiljem aga kutsus väetaksuse ülem mind oma kabinetti, kus rääkis ülemuslikul toonil ja veendunud sõnadega, et Teie, noormees, olete küll vales arusaamises! Rahvaülikool ja selle mõte ei löövat meil mitte nii läbi, nagu see sündinud Soomes ja mujal. Rahvaülikooli liikumine kaduvat ükskord iseenesest. . . jne.“

Tõin ülaltoodu näitena, kuidas laiemates hulkades suhtutakse rahvaülikoolile. Nii, nagu mõtlesid too külamees ja sõjaväelane, mõtlevad paljudki kodanikud. Arusaamine rahvaülikooli tähtsusest pole siiski suutnud tungida laiematesse rahvahulkadesse.

Miks?

Meie rahvaülikooli iga on lühike, meie rahvaülikooli-pere veel väikene selleks, et otsekohe tegudega suudaksime näidata, mida on annud ja mida tahab anda rahvaülikool. Ja kui on saadud selles suhtes midagi teha, siis on see pahatitigi sündinud läbi raskuste.

Kõigepealt puudutan meie generatsioonide küsimust. Meie vanem maarahva-põlv seisab nagu kuulsa "Eesti jonni" alusel, jäädes truuks töö- ja eluviisidele, missugused kehtisid nende noorusajal. Ei osata nagu aru saada ega tähele panna, et ometi on ajaratas peale seda mitu korda kiiremini liikunud, luues hoopis uue elu, teistsugused elukorraldused ja teisiti toimiva inim põlve. Mitmedki vilistlased on kurtnud, et rahvaülikoolist tulles on neil puudunud töömaa, kus oleks saanud parema tegutsemis-tahtega midagi teha omal algatusel. Hea küll, rahvaülikooli sind pandi, et õpiksid käsitööd, kuid uutest algatustest, kaasamõtlemisest jne. — ära sellest räägigi! Väikene opositsioon, vastupanu, teisiti mõtlemine — see on küll tagant-

tõukajaks, kuid pikemaajaline vastupanu on siiski mõnelt võtnud paremgi töötahte. On ära ootama jäänud „paremaid aegu“, millal iseseisvalt võidakse midagi teha. Ja loomulik — sel juhul rahvaülikooli lõpetanud noor ei saa näidata, mida on temale annud rahvaülikool.

Ja milleks saadetakse lapsi rahvaülikooli? Selleks, et need õpiksid seal käsitööd, õmblemist, kudumist. Ka selles on midagi viltu. Rahvaülikooli õpilaste arv on kasvanud aasta-aastalt, ja seda peamiselt naisõpilaste arvulise suurenemisega. Näha on, et perenaiste ridades valitseb arusaamine rahvaülikoolist, nagu oleks see kõige praktilisem kutsekool, kus lühikese ajaga palju jõutakse teha. Sellepärast saadetakse siis ka tütreid rahvaülikooli, et need siin omale ilusat „housterit“ valmistaksid. Säärane arusaamine kasvab veelgi, ja sellepärast on eelolevatel aastatel naisõpilaste tung rahvaülikooli kindlasti senisest suurem.

Kui naisõpilased saavad rahvaülikooli kasuks rääkida oma käsitöö oskusega, oma enda isikuga, siis on sellest siiski vähe praegusel ajal, kus rahvaülikooli mõte peab endale teed tegema ja eluõigust otsima. Meil on vaja rahvaülikooli propageerida suuremate sõnade ja tegudega, ja seda — usun — võivad vast suurema eduga teha siiski mehed. Sellepärast: rohkem meesõpilasi rahvaülikooli.

Samuti paljud meie haridus-elu juhid ei tunne rahvaülikooli õiget palet. Kui ei tunta asja õigest küljest ega õieti, siis on ju loomulik, et asja enese kasuks ka vähe tehakse.

Näit. Soomes on rahvaülikool muutunud asendamatuks koolitüübiks — tõsiseks noortekooliks. Eestkätt maanoored, niipalju kui see kellegil võimalik, käivad pea-aegu kõik rahvaülikoolis. Kõige tihedamas kontaktis rahvaülikooliga on Soome noorsooühingud. Rahvaülikooli lõpetanud noored kannavad rahvaülikooli vaimu edasi noorsooühingutesse, ja niiviisi on Soome noorsootööle antud õige suund ja sisu. Soomes elades panin tähele, et Soome praegune noorsoo- ja vabaharidustöö rahuldab täiesti asjaosalisi endid ja noorsoo- ning hariduselu juhte.

Ka meil on praegu aktuaalseks küsimuseks noorte organiseerimine. Haridusministeerium ja Põllutöökoda seavad ametisse rea noorteuhte, kes peavad noori organiseerima, noorsoo orgide tööd juhtima ja korraldama. Mõte on igatahes hea, kuigi küsiks, et kuipalju suudavad siin teha üksi juhid, kui kohapeal pole materjali, s. o. niisuguseid noori, kellest võiks loota tõsiseid noorsootöötajaid. Olen siin pessimist, ja ei usu, et üldine olukord enne muutub, kui rahvaülikoolid ehk teised vastavad kasvatuskoolid on annud maale seda õiget „maasoola“ — tegelasi, juhte ja materjali, kes tervikuna asuksid tegema ka kohapeal noorsoo kasvatus- ja organiseerimistööd. Noorsootöö vajalikkus kasvaks siis nagu iseenesest välja, ja meil poleks ka vaja enam ametlikke juhte.

Kas on meie rahvaülikoolidel eluõigusi tulevikus? Kindlasti on. Ei saa välja surra aade, mis oma eluõigust näidanud. Ei ole teisteski rahvaülikooli maades see aade otsekohe võidule pääse-

nud, vaid ikkagi pikkamööda. Tulevad uued inimesed, järgmine inim põlv, kes suurema arusaamise ja hingega rahvaülikoolile vaatab. Aidakem meiegi, vilistlased, selleks kaasa!

Rakveres, 6. I. 38.

Peep Kärp.

Jaan Ruus 10 aastat Virumaa Rahvaülikooli juhatajaks.

1. nov. tähistas V. Rahvaülikooli juhataja Jaan Ruus oma 10 aasta tulemusrikast tegevust rahvaülikooli juhatajana.

Jaan Ruus sündis 6. V 1881 Pangodi v. Tartumaal; õppis Pangodi v.-k., Otepää klk.-k., Uderna min.-k., Tartu õp.-sem. 1898—1902, mil selle lõpetas; täiendas end loodusteaduse ja pedag. alal Peterburis Leshafti kõrg. kurs. vabakuulajana 1906—07 ja Leipzigis 1912—13; tutvus koolioludega Saksa maal 1926. — Õp. Votikvere min.-k. 1902—04. Nuustaku (Otepää) min.-k. 1904—06 ja Peterburi Jaani kirikuk. 1906—07; E. N. K. S-i Ambla osak. kõrg. algk. juh. 1907—14 ja 1917—19. Vahepeal viibis Leipzigis 1912—13 ja oli Sähkapuu põllutöö- ja majapidamisk. õp. 1914—17; Ambla ühisreaalgüm. juh. 1919—24, ühtlasi Järvamaa õp. kurs. lektor 1920—22; Läänemaa õp.-sem. õp. 1924—27; Virumaa Rahvaülikooli juh. Kundas 1927 aastast. — Kaasa töötanud Torma Põllum. S-is, Nuustaku Põllum. S-is, N. Karsk. S-is, Ambla Põllum. S-is, A. Karsk. S-is ja A. Har. S-is; juh. 1. Läänemaa õp. Liidul 1925—27, E. Õp. Liidus 1926. a-st. E. Haridusliidu nõukogu 1. ja Rahvaülikooli toimkonna esimees. 1928. a-st V. Rahvaülikooli vilistlaskogu esimees. Isamaaliidu K.-M. as. juh. liige. Kaitseliidu kohalik propaganda pealik. Avaldanud brošüüri Loodusloo õpetamisest algk. (1. a.), Virumaa Rahvaülikool (1928) ja rohkesti artikleid ajalehtedes ja ajakirjades.

Olla vabaharidusliku õppeasutise — Rahvaülikooli juhatajaks, kus kõige parem võimalus noori kasvatada täisväärtuslikeks kodanikeks, kes oleksid kindlad isamaalased ja aatelised ühiskonnaliikmed, see oli Jaan Ruus'i nooruspõlve unistus ja püüd. Ta tundis end õieti — see püüe on kandnud head vilja. Tema tegevus ei ole aga piirdunud ainult kooliga. Rahvaülikooli mõtte levitajana on ta nädalate viisi rännanud mööda kodumaad korraldades kõnekoosolekuid ja olnud otsitavaks lektoriks populaarteaduslike küsimuste käsitlejana.

Rahvaülikooli pereliikmed, meile on Jaan Ruus olnud parimaks isaks. Ta on kasvatanud ja juhtinud meid rahvaülikoolis ning teeb seda pärast rahvaülikoolist lahkumist. Ta on hääks kasvatajaks, juhatajaks ja nõuandjaks mitte ainult õpilastele vaid ka õpetajatele.

Jatkugu tal veel kauaks tahet, jõudu ja võimalusi oma suurte kogemuste ja teadmiste jagamiseks Virumaa Rahvaülikoolis.

Vilistlane.

Suvipäev 20. juunil 1937. a.

Suvipäev on rahvaülikooli perele oodatuid kokkutulek. See väljendub helevuses mis valdab vilistlasi eel suvipäeva. Seekordne rõõmus meeleolu saabus rahvaülikooli paar päeva enne traditsioonilist suvipäeva, üleriikliku rahvaülikoolide tegelaste suvipäevaga. See oligi nii hästi mõeldud ja tehtud, et kaks ühemõttelist suvipäeva toimus enam-vähem samal ajal. Üleriiklik rahvaülikoolide tegelaste päev oli ju selleks, et rahvaülikoolide mõttele teed rajada laiematesse hulkadesse, leida ruumi ja ainelisi võimalusi ta edasi arenemiseks. See kõik oli Virumaa rahvaülikooli perele suvipäevale kogunemisel meeliülendavaks sündmuseks.

Lahkumas on suurem hulk rahvaülikoolide tegelasi, kui saabus rida rahvaülikooli vilistlasi suvipäevale. Saabunud vilistlased võisid keskustleda rahvaülikooli mõttealgatajatega ja selle rakendajatega, kus ühiseks sooviks oli arenegu ja levigu rahvaülikool.

Laupäeva õhtupoolel kogub vilistlasi rahvaülikooli võrdlemisi rohkel arvul. Neid tuli igast ilmakaarest ja ikka jalgrattal. „Jalgrattapark“ aina kasvas ja suvipäeva laupäeva õhtuks oli vilistlasi sellisel suurel arvul kokku tulnud, nagu seda varem ei olnud nähtud. Võis veenduda, et nii paljudel saabujatel oli häämeel, et võisid lunastada oma lubaduse — olla suvipäeval rahvaülikoolis.

Laupäeva õhtuks oli kavas ette nähtud rahvusõhtu. Siin esinesid vilistlased rahvuslike kōnedega ja lauludega. Ettekanded olid meeliülendavad, eriti aga vil! E. Talvik'u ettekanne eesti rahvusvärvide, sini-must-valge saamisloost ja tähendusest.

Pühapäeva hommikul algab liikumine võrdlemisi vara. Uut hoogu ja rõõmust jällenagemist toovad lisaks järjest suvipäevale jõudnud vilistlased. Jões toimus juba kella kuuest alates hommikune karastamine ja suplemine.

Suvipäeva kava kohaselt kell 8.20 toimus lipuheiskamine rahvaülikooli hoone lipuwardasse. Selleks toiminguks kogunes rahvaülikooli pere õue ja laulu „Kaunistagem eesti kōjad . . .“ helide saatel kerkib sini-must-valge rahvuslipp vardasse, millega tähistati suvipäeva ametliku osa algust.

Ametlikuks osaks oli koosolek, kus keskustelu aluseks oli vil! A. Tammar'i referaat: „Sõnake R-ülik. vilistlase ülesannetest ja nende lahendamise võimalustest.“ Referaat avaldatuna V. R. Teated'es XVII, oli kõigile tuttav, mille tõttu ka sõnavõtt toimus asjalikult ja elavalt. Üksmeelselt märgitakse seda, et referaadis tähendatud rüki vilistlase ülesanded kodu puhuse, -kaunistuse, -korrastuse ja talu tulukuse tõstmise ning seltsielu arendamise alal on asjalikud ja tarvilikud ning haaravad kõige olulisemat meie maaelu korraldamises.

Mitmeti leitakse, et senine meie kodukaunistamine on liigagi pealiskaudne — fassaadilik. Peetakse loomulikuks, et kodukultuuristamisel tungitaks rohkem asja sisemusse ja seda mitte ainult kodu ning selle ümbruse kaunistamisel, vaid ka

inimese enese sisemiseilma hõilsamaks muutmisel. Ainult hästi kasvatatud ja seesmiselt arenenud inimene võib olla üheks parimaks kodukaunistamise teguriks.

Täiesti vastuvõtmatu leitakse olevat igasuguste lööklaudude laulmine, mis inimese seesmist mina lagastavad, eriti veel need, mis võõrsilt laenatud ja meie rahvuslikkusele võõrad. Võetakse vastu sooviavaldus, mille kohaselt vilistlaskogu juhatus pööraks

1) Lauljate liidu poole, et viimane püüaks arendada vähem kultuurset ja rahvuslikku tantsumuusikat nii tekstis kui noodis;

2) riikliku raadioringhäälingu poole, et raadios levitataks rohkem rahvuslikku muusikat.

Järgnes lendude omavaheline keskustelu, jalutuskäik ja suvipäeva omavaheline lõppkoosviibimine.

Nii möödus suvipäev, mis oli paljudele rõõmsaks jälle-nägemiseks.

Jaani-päevast jõuluni.

Suvi on olnud Rahvaülikoolis ikka vaikne. Aga möödunud suvi oli eriti elav. Oli näha kõrgemaid külalisi, palju ekskursionistide ja jalamatkajaid, kes peatusid tunni, mõned päeva või paar. Näib nagu oleks saanud Rahvaülikool viimasel ajal üheks keskkohaks, kus armastatakse pidada mitmesuguseid kultuurilisi päevi ja korraldada kursusi.

Juuni kuus külastas kooli haridusminister A. Jaakson ja Hm. koolivalitsuse direktor O. Joh. Kiisel.

Oodatakse suvipäeva, selle heaks kordaminekuks alatakse ettevalmistusi varakult, sest alati kasvab suvipäevast osavõtjate arv, tänavu on oodata suvipäevalistega koos külalisi, sest 19. juunil peetakse siin esimene üleriiklik rahvaülikoolide tegelaste päev. Koos oli kümnekond tegelast nende hulgas — Haridusministeeriumist hra Joh. Kiivet, Haridusliidust hra E. Vender ja Hm. Koolivalitsuse vabaharidusnõunik hra K. Kadak, kes esitas rahvaülikoolide seaduse eelnõu; sõna võeti selle kohta elavalt; tehti ka mõned parandused. Otsustati korraldada rahvaülikoolide propaganda-päevi.

Vaevalt on lahkunud oma suvipäevalised kui ruumid täituvad jälle rõõmsa noorusega. 22.—23. juun. Noorsoo Karskuselts peab siin oma suvipäevi. Kõik läheb hoogsalt, palju laulu-mängu, kõned prof. A. Ramulilt, Dr. Kiršenbergilt, V. Rahvaülikooli juhataja J. Ruus'ilt ja veel teistelt. Arutatakse palju rahvaülikoolidesse puutuvaid küsimusi, tutvunetakse siinse kooli elu ja tööga.

Kohe sellele järgneb kolmepäevaline koduümbruse tundmaõppimise kursus. Annab juhatust Dr. Luha, kuidas ja mis tuleb tähele panna oma koduümbruses.

Nüüd jääb vaikseks. Õpetajad sõidavad, kes suvepuhku-
sele, kes kursustele omi teadmisi täiendama ja värskendama.

Aga ei seegi kesta kaua. 15. aug. korraldab Haridusministeerium vabaharidustegelaste suvipäevad., leitakse jälle kohane koht V. Rahvaülikoolis.

Nädal varem sõidab siia Haridusliidu õppetöö nõunik Nee-me Ruus, et kohapeal eeltööd teha nimetatud päeva puhul korraldatava näitliku õpiringi töökoosolekuks. Kutsutakse kokku ümbruskonna noorsootegelasi, kes peamiselt Rahvaülikooli vilistlased. Moodustatakse kirjanduslik õpiring. Teemiks võetakse Albert Kivikase „Nimed marmortahvli“ — kaks teemi. I. teem — „Ahase ilmavaade“, milline referaat antakse vilistlase Aleks. Toiger'ile, II. teem — „Kui palju ajalooliselt tõele vastab romaanis kirjeldatud sõjakäik“, mille võtab omale vil. Tiit Kroll. Vastava või täiendava referaadi saab prl. A. Mikker.

Õpiringi töökoosolek korraldati kõigi suvipäevast osavõtjate ees, mis õnnestus hästi. Referaadid olid asjatundlikult koostatud. Lõpp-otsuse kinnitas kiitvalt hra Jaan Rummo sõnadega: „Nii hästi ja asjatundlikult kokkuseatud referaate ei oleks ühelgi kõrgema haridusega isikul häbi ettekanda“.

Jääb jällegi vaikseks. Ainult uute õpilaste järelepärimise kirjad käivad edasi-tagasi, mida sügisepoole seda elavamalt see nähe töötab anda jälle palju õpilasi, iseäranis palju neiusid.

Mõni päeva enne kooli algust peatuvad Rahvaülikoolis kõrged külalised — haridusministri abi Vold. Päts, Hm. Koolivalit-suse direktor V. Altoa, koolide peainspektor Joh. Aavik ja Vi-rumaa koolide inspektor H. Linsi. Kõik suhtusid koolisse hea-tahtlikult ja paremat töötavalt.

25. okt. algasid RÜK juures mootoristide ja traktori-juhtide kursus, mis kestab 13. nov. Põllutöökoja konsulendi L. Rentiku juhatusel.

Esimene november toob kokku jälle hulga noori. Töö algab pidulikus meeleolus, sest 1. nov. möödus 10 aastat kui kooli-juhataja J. Ruus asus juhtima Virumaa Rahvaülikooli. Selle päeva tegi pidulikumaks Haridusliidu peasekretär Ev. Vender, kes tuli tervitama kokkutulnud noori, eriti aga juubilari tervi-tama ja õnne soovima E. Haridusliidu juhatuse nimel, ühtlasi andis üle kingituse kunstnik K. Niemann'i maali, maal kujutab suurt tugevat puud ees, mis tähendaks hra J. Ruusi ja kauge-mal noor mets — kasvavat noorsugu, keda tuleb harida ja kasvatada.

Sama pidulikkus kordub nädala pärast kui tulid Virumaa Rahvaülikooli Seltsi juhatuse liikmed E. Raatma, H. Linsi ja M. Meos juhataja J. Ruusi 10. tegevusaasta puhul tervitusi ja haridusministeeriumi tunnustust üle andma.

Koolitöö läheb täie hooga, peetakse vahel ühenädalane rahvatantsu kursus prl. Luikvee juhatusel.

Algab tegevust õpilasühing ja kooperatiiv. Ka ajakiri „Tondi tosin“ laskis välja pühiks ühe numbri.

Ongi käes jõulud. 21. dets. õhtu toob jõulupuu jõuluvanaga.

Kõik sõidavad koju, ainult kaks Saaremaa neitut peavad pühad Rahvaülikoolis.

7. jaanuaril algab õppetöö, kuigi kõik õpilased veel kohal ei ole.

Nüüd käib töö juba täie hooga, hakkame ootama aasta-päeva.

Ühenemises on jõud.

See mõte on raske juurduma vilistlasperes, sest meie pere organiseeritud liikmete arv on ikka veel vähene võrreldes organiseerimatudega, vahekord on umbes 1:4. Käesoleval aastal ulatub see kõigest 170-ni, nende hulgas 24 eluaegset liiget. Rahuldavaks võiks pidada olukorda, kui vilistlaskogu liikmete arv käesoleva aasta lõpuks ulatuks vähemalt 250-ni. Selleni jõuame siis, kui igaüks, kes neid ridu loeb, eneselt küsib: Kas olen oma kohustused vilistlaskogu vastu täitnud? Ja kui saab eitava vastuse, 50 senti (või eluaegse liikmemaksu Kr. 5.—) Rahvaülikooli poole tulema saadab. Võib ka kirjamarkides. Aadress on lihtne — Kunda, Rahvaülikool. Vilistlaskogu juhatust loodab, et see kirjutis mitte „hüüdjaks hääleks kõrbes“ ei jää, et vilistlaskogu kasvab ja järjest tugevamaks muutub.

Teateid vilistlastest.

Nagu lugejad näevad, et teateid on vähe. Põhjus: teateid ei ole saadetud.

Järgnegu siin need, mis „Teadete“ toimetusesse jõudnud:

1. Nime eestitanud:

Uus nimi.	Endine nimi.
Truupõld, Anete	— Treufeldt.
Aavasalu, Veera	— Adami.
Heinmaa, Ellen	— Heinmann.
Kaldma, Evald	— Kaska.

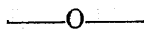
2. Kihlunud:

Salme Luht	— Aleksander Kalaga.
Ida Väärtnõu	— A. Müttiga.

3. Abiellunud:

Timofei Salu	— Rosalie Villemsoniga.
Elfriede Rodi	— Leonhard Rodiga.
Salme Veelmann	— Aleksei Auniga, mõl. vilistl.
Aliise Kallip	— Martin Klaasiga.

Kihlunuile ja abiellunuile soovime Rahvaülikooli ja Vilistlaskogu poolt õnne ja edu ühisel eluteel.

Aasta- ja vilistlaspäeva kava.

LAUPÄEVAL, 5. VEEBRUARIL:

Aastapäeva puhul — Peoõhtu.

Algus kell 20.15.

Sissepääs vilistlastele.

PÜHAPÄEVAL, 6. VEEBRUARIL.

Kell 9.30 — Hommikueine.

„ 11.30 — Vilistlaspäeva avamine ja ühine koosolek rüki õpilastega.

Peateema: Püsiv töö meie iseolemise tagajana (Sellekohane kirjutus käesolevas numbris).

„ 15.00 — Lõuna.

„ 17.00 — Vilistlaskogu koosolek.

Kava: 1) Koosoleku juhatause valim.

2) Aruanded ja eelarve.

3) Valimised põhikirja järele.

4) Koosolekul algat. küsimused.

„ 21.00 — Omavaheline koosviibimine.

—O—

Vilistlased, kes õitendanud liikmemaksu 1937. a.

	Kr. s.		Kr. s.
Raju, Aliise . . .	—50	Luts, Salmé . . .	—50
Plunt, Aino . . .	—50	Sepp, Magda . . .	—50
Veelma, Alfred . . .	—50	Kaljuvee, Elsa . . .	—50
Pällo, Meeri . . .	—50	Kullo, Helmi . . .	—50
Polagenne, Alma . . .	—50	Urb, Linda . . .	—50
Raudmets, Ellen . . .	1.—	Salu, Timofei . . .	—50
Remlik, Armilda . . .	1.—	Sombri, Aino . . .	1.—
Kroll, Tiit . . .	1.—	Tamm, Isete . . .	—75
Maltis, Sanna . . .	—50	Vainosaar, Ants . . .	—50
Palmisto, Elgi . . .	—50	Bachblum, Ella . . .	1.—
Tang, Serafiima . . .	—50	Heinmaa, Ellen . . .	—50
Kuulbach, Aliide . . .	—50	Ehvert, Ludmilla . . .	1.—
Altmäe, Ada . . .	—50	Parmas, Hilda . . .	—50
Allikas, Leida . . .	—50	Vosberg, Olga . . .	—50
Keder, Lembit . . .	—50	Suur, Hilja . . .	—50
Lanno, Arnold . . .	1.—	Palmiste, Harald . . .	—50
Veisbach, Irma . . .	—50	Ojasild, Arnold . . .	—50
Epner Sigord . . .	—50	Proosa, Erich . . .	—50

Kr. S.

Tuus, Ants . . .	—50
Voogla, Emmi . . .	—50
Valdmann, Pauline	—50
Rajandu, Ilse . . .	—50
Arro, Benita . . .	—50
Mägi, Hilda . . .	—50
Niit, Endel . . .	—50
Tsetser, Nikolai . .	—50
Taliga, Harivald . .	—50
Liivoja, Hugo . . .	—50
Tammar, Alu . . .	—50
Kesküla, Karl . . .	—50
Reino, Fredi . . .	—50
Painik, Ellen . . .	—50
Pari, Leo	—50
Murakas, Heinrich .	—50
Reinvald, Johannes	—50
Jalakas, Minni . . .	—50
Möllits, Leida . . .	—50
Gustavson, Anni . . .	—50
Astuvere, Richard . .	—50
Ešbaum, Helene . . .	—50
Kuningas, Alfred . . .	—50
Soobard, Paula . . .	—50
Soobard, Liilia . . .	—50
Reinhold, Aime . . .	—50
Talver, Leida . . .	—50
Roostalu, Anita . . .	—50
Klaaser, Erna . . .	—50
Võhma, Ellen . . .	—50
Reidla, Elvine . . .	—50
Mägin, Elsi . . .	—50
Paljapealt, Juhan . .	—50
Rinde, Salme . . .	—50
Kongi, Makaloni . . .	—50
Rodi, Elfriede . . .	—50
Rogova, Antonina . .	—50
Jams, Otilie . . .	—50
Kuusk, Endel . . .	—50
Talts, Heinriette . .	—50
Sall, Heinrich . . .	—65
Aasa, Linda . . .	—50
Palm, Ella . . .	—50
Aja, Lilli . . .	—50
Otsalt, Aino . . .	—50
Haavisto, Malle . . .	—50
Põldoja, Helene . . .	—50
Põldoja, Johannes . .	—50
Peeterson, Joosep . .	—50
Kask, Armand . . .	1.—
Mühlhausen, Elvine .	1.—
Veel, Oskar . . .	—50

Kr. S.

Saar, Leida . . .	—50
Leevald, Leida . . .	—50
Kaldma, Evald . . .	—50
Randmaa, Vilma . . .	—50
Pärnik, Anete . . .	—50
Leete, Linda . . .	—50
Kilm, Aneeli . . .	—50
Slutin, Elise . . .	—50
Suurkivi, Alide . . .	—50
Meier, Helene . . .	—50
Truupõld, Anete . . .	—50
Lillo, Evald . . .	—50
Reinstein, Erich . . .	—50
Silvester, Benita . . .	—50
Pääro, Aino . . .	—50
Riispapp, Alma . . .	—50
Aavasalu, Veera . . .	—50
Roopere, Marta . . .	1.—
Goldi, Elvi . . .	—50
Lilienblatt, Aleks. . .	—50
Rotmann, Olga . . .	—50
Küngas, Hilda . . .	—50
Grünfeld, Ferdinand	—75
Mikker, Hermann . . .	—50
Küssa, Alma . . .	—70
Peterson, Nora . . .	—50
Koplik, Ludmilla . . .	—50
Kaljuste, Ferdinand	—50
Pent, Karl . . .	—50
Kaldas, Aleksanader	—50
Tiilen, Jakob . . .	—50
Ennuste, Enn . . .	—50
Böckler, Mart . . .	—50
Talvik, Eduard . . .	—50
Lepik, Erich . . .	—50
Toiger, Aleksander . .	—50
Toiger, Magda . . .	—50
Toome, Armin . . .	—50
Tammre, Valdek . . .	—60
Näks, Heino . . .	1.—
Vaino, Ilse . . .	—50
Muru, Anni . . .	—50
Uustalu, Elsa . . .	—50
Tõnismaa, Enn . . .	—50
Noorlind, Helda . . .	—50
Vahor, Henno . . .	1.—
Uibo, Amanda . . .	—50
Luik, Alide . . .	—75
Saidla, Edur . . .	—50
Vinkel, Renate . . .	—50
Sauks, Emmi . . .	—50
Jurtom, Linda . . .	—50

	Kr. s.
Mutik, Aleksei . . .	—50
Eluaegse liikmemaksu:	
Ots, Albert . . .	5.—
Aruvald, Erna . . .	5.—
Soorm, Hilda . . .	5.—

	Kr. s.
Vare, Lembi . . .	5.—
Kaber, Leida . . .	5.—
Tuus, Hermann . . .	5.—
Hallisto, August . . .	5.—
Pahla, Arnold . . .	5.—
Mägi, Aseksander . . .	5.—

Kui mõne vilistlase nimi, kes 1937. a. liikmemaksu ära õiendanud, eelnevas nimestikus puudub, või tema poolt maksetud rahasumma õieti ei ole märgitud, palume sellest vilistlas-kogu juhatusele kohe teatada.

Toimetus: J. Ruus, vilistlask. esimees,
M. Roopere, „ laekur,
A. Mägi, „ sekretär.

17-00
53015